

ВІДГУК
офіційного опонента на дисертацію
Суботи М.В. «Економічне регулювання і соціальне спрямування
розвитку курортної діяльності»,
представлену на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.03 – економіка
та управління національним господарством

Актуальність теми дисертації та її зв'язок з науковою тематикою.

Санаторно-курортна діяльність має бути організована таким чином, аби задовольнити інтереси споживачів та виробників курортного продукту без погіршення рекреаційного потенціалу, з урахуванням принципів та пріоритетів сталого розвитку соціально-економічної політики. Головна проблема підприємств курортного бізнесу – це непослідовність державної курортної політики, відсутність економічних механізмів та інструментів підтримки санаторно-курортної діяльності, непривабливий інвестиційний клімат в економіці тощо. Саме такій актуальності, тобто економічному регулюванню та соціальному спрямуванню, яке й досі залишається малодослідженим, представлено для опонування дисертаційне дослідження Суботи Миколи Васильовича.

Тому вивчення та аналіз дисертантом Суботою М.В. заходів щодо удосконалення організаційно-економічного механізму реалізації курортних послуг, у тому числі через систему соціального страхування, розробки стратегічних орієнтирів розвитку курортної діяльності в Україні в контексті перспективних завдань соціально-економічної політики, економічного оцінювання наявного курортного потенціалу з урахуванням сучасних викликів, посилення соціальної спрямованості діяльності санаторно-курортної сфери національної економіки є доцільним, а результати дослідження мають теоретичну та прикладну значимість у сфері посилення

соціального спрямування розвитку курортної діяльності в умовах сучасних трансформацій.

Дисертаційна робота має також суттєву прикладну спрямованість і була виконана відповідно до планів науково-дослідних робіт економічного факультету Подільського державного аграрно-технічного університету за темою: «Розробка заходів з підвищення економічної ефективності сільськогосподарського виробництва на основі втілення досягнень науково-технічного прогресу, раціонального використання виробничого та трудового потенціалу, фінансових, кредитних, інвестиційних та інформаційних ресурсів, запровадження ефективного менеджменту, застосування передових досягнень в обліку та аудиті» (номер державної реєстрації 0110U005064).

Ступінь обґрунтованості і достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Сформульовані у дисертаційній роботі наукові положення, висновки та рекомендації є обґрунтованими і представлені в належній результативній формі. Вони сформовані згідно з поставленою метою і завданням дослідження, ґрунтуються на теоретичних та прикладних напрацюваннях вітчизняних і зарубіжних вчених, а також спираються на офіційні дані Державної служби статистики України; результати наукових досліджень з проблематики регулювання розвитку санаторно-курортного комплексу, що оприлюднені у наукових виданнях; законодавчі та інші нормативно-правові акти з питань розвитку санаторно-курортного комплексу, регулювання курортної діяльності, а також у сфері захисту прав та інтересів учасників ринку курортних послуг; повідомлення засобів масової інформації; результати емпіричних досліджень.

Дисертантом вдало використано загальнонаукові і спеціальні методи дослідження та розроблена структура дисертаційної роботи. Усі розділи містять схеми, таблиці та мають відповідні посилання на літературні джерела.

Дисертація Суботи Миколи Васильовича «Економічне регулювання і соціальне спрямування розвитку курортної діяльності» представляє собою самостійну наукову роботу, яка є завершеною, і в повному обсязі відображає сформульовані для публічного захисту наукові положення, результати теоретичних і прикладних досліджень, а також містить дані щодо їхнього практичного впровадження.

Наукова новизна, теоретична і практична значущість результатів дослідження.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у розробці теоретичних положень і методичних рекомендацій щодо удосконалення теоретико-методичних основ підходів до організації курортної діяльності як особливого виду соціально-економічної діяльності, яка генерує економічні, соціальні, екологічні ефекти, що на відміну від існуючих положень враховують соціально-економічну, лікувальну та природну (екологічну) складові курортної (санаторно-курортної) послуги.

До основних наукових результатів роботи, що отримані автором особисто та виносяться на захист, належать такі:

1. Теоретико-методичні основи регулювання розвитку курортної діяльності, а саме:

- виділено основні сутнісні характеристики курорту (с. 13);
- визначено поняття «курортної діяльності» як виду економічної діяльності (с. 16);
- виділено функції курортної діяльності (с. 23-24);
- запропоновано авторське визначення поняття «послуги» та зроблено висновок про наявність суттєвих особливостей послуги як ринкового блага (продукту) (с. 27-28);
- розроблено класифікацію курортних послуг (с. 31);
- визначено основні властивості курортної послуги, як ринкового блага (с. 34);

- обґрунтовано організаційно-економічний механізм управління курортною діяльністю, або курортним (санаторно-курортним) бізнесом (с. 45-46).

2. Соціально-економічна результативність санаторно-курортного комплексу України, що дозволило дисертанту:

- оцінити середній рівень виробничої завантаженості, що припадає на один заклад, а також оцінити диференціацію завантаженості в залежності від типу закладу (с. 92-93);

- проаналізувати виробничу результативність діяльності санаторно-курортних та оздоровчих закладів (с. 95-97);

- виділити основні чинники, які негативно впливають на стійкий розвиток санаторно-курортної та рекреаційної діяльності в Україні (с. 112-113);

- запропонувати заходи регулювання розвитку курортної діяльності, спрямовані на активізацію комплексних досліджень різноманітних природних лікувальних ресурсів, чіткої оцінки їх сучасного стану, що обумовлюють розвиток курортів різного профілю (с. 133-135).

3. Підвищення соціальної та економічної ефективності курортної діяльності в Україні, що надало можливість здобувачу:

- виділити найбільш поширені важелі (інструменти) регулювання розвитку курортів (курортних територій) та курортної діяльності (с. 147-148);

- проаналізувати досвід організації регулювання розвитку курортів (курортних територій) та курортної діяльності в окремих країнах (с. 153-157) та виділити перспективні напрями (можливості) використання цього досвіду в Україні (с. 158-159);

- запропонувати розробити Державну цільову комплексну програму розвитку курортів на довгострокову перспективу, в якій мають бути передбачені заходи, що спрямовані на досягнення стратегічних орієнтирів розвитку курортів (курортних територій) та курортної діяльності в результаті аналізу Стратегії розвитку туризму і курортів (с. 185-188);

- обґрунтувати науково-практичні рекомендації та нормативно-правове забезпечення щодо розгортання мережі санаторно-курортних закладів малої місткості у межах сільських або селищних населених пунктів, які мають певний курортний потенціал (с. 191);
- розробити модель, на основі якого можна розраховувати (визначати) та здійснювати порівняльний аналіз збільшення (зростання) частки інноваційно активних підприємств у санаторно-курортного господарстві (с. 195-196);
- розробити економетричну модель, що дозволяє визначити щільність впливу санаторно-курортної галузі на динаміку інноваційної активності в економіці (с. 196-197);
- поставити невідкладні завдання, які склалися в сучасних економічних умовах, які характеризується недостатністю інвестиційних ресурсів на модернізацію інфраструктури та розробку нових джерел природно-лікувальних ресурсів, а також недостатнім платоспроможним попитом на санаторно-курортні послуги (с. 197-200);
- запропонувати інструменти інноваційних технологій інформаційно-рекламного забезпечення курортної діяльності та міжнародного співробітництва України з метою забезпечення подальшого розвитку туризму і курортів (с. 200-201);
- розробити заходи для підтримки платоспроможного попиту на санаторно-курортні послуги та з метою підвищення ефективності діяльності Фонду соціального страхування в частині удосконалення механізму задоволення платоспроможного попиту на санаторно-курортні послуги з боку застрахованих осіб (с. 204-206);
- вказати загальні показники критеріїв вивчення соціально-маркетингової моделі базових сегментів споживачів курортної послуги (с. 208-209) та розробити соціально-маркетингову модель побудови базових сегментів споживачів санаторно-курортної послуги (с. 211).

Практичні рекомендації дисертанта доведені до рівня конкретних практичних рекомендацій щодо формування та реалізації державної економічної політики розвитку санаторно-курортного комплексу, регулювання курортної діяльності, а також у сфері захисту прав та інтересів учасників ринку курортних послуг та впроваджено у практичну діяльність Комітетом Верховної Ради України з питань сім'ї, молодіжної політики, спорту та туризму, Науково-дослідним інститутом економічного розвитку, ПрАТ «Укрпрофоздоровниця», ДП «Клінічний санаторій «Хмільник».

Відповідність автореферату змісту дисертації.

Всі ключові положення дисертаційної роботи кваліфіковано представлені у авторефераті дисертації. Автореферат дисертації адекватно відображає зміст та структуру роботи, розкриває основні положення дослідження, відповідає вимогам МОН України.

Повнота викладу основних наукових положень, висновків і рекомендацій в опублікованих працях.

Матеріали дисертаційної роботи належним чином оприлюднені. Основні положення дисертаційної роботи знайшли відображення у 13 наукових працях, з яких 1 – колективна монографія, 5 наукових статей були опубліковані у наукових фахових виданнях України і 1 наукова стаття – в іноземному фаховому виданні. Науково-методичні розробки та пропозиції прикладного характеру пройшли апробацію на 6 Міжнародних науково-практичних конференціях. Ознайомлення з публікаціями дисертанта дозволяє зробити висновок про те, що в них повною мірою відображено результати дисертаційної роботи.

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації.

У цілому позитивно оцінюючи наукове дослідження, виконане Суботою Миколою Васильовичем, варто вказати на деякі наявні в ньому недоречності та дискусійні положення, зокрема:

1. Виділено три ключові функції курортної діяльності (с. 24). Вважаємо, що даний перелік функцій можна було б доповнити реабілітаційною, превентивною, правовою та іншими функціями; вказані функції курортної діяльності слід описати детальніше.

2. Основні економічні результати діяльності закладів санаторно-курортного господарства проведені за підсумком 2014 р.. Залишаються поза увагою дитячі санаторії та дитячі оздоровчі табори (с. 97-98).

3. У висновках до розділу 2 не висвітлено соціально-економічну результативність діяльності санаторно-курортного комплексу України (с. 137-140).

4. Вказано, що соціально-маркетингова модель побудови базових сегментів споживачів санаторно-курортних послуг включає в себе основні соціально-економічні, гендерні та географічні критерії дослідження, проте на рис. 3.2. незрозумілим залишається присутність/відсутність географічних критеріїв (с. 211).

Незважаючи на деякі дискусійні положення і недоліки, які суттєво не впливають на загальну позитивну оцінку дисертації, є всі підстави вважати, що дисертація у цілому є закінченою науковою роботою, виконана на високому теоретичному рівні та має практичне значення.

Загальні висновки.

Високий науково-теоретичний рівень вирішення поставлених у роботі завдань, глибина аналізу, аргументованість, обґрунтованість, апробація і достовірність отриманих висновків положень і рекомендацій, ступінь їхньої наукової новизни дозволяють стверджувати, що дисертаційна робота Суботи Миколи Васильовича «Економічне регулювання і соціальне спрямування розвитку курортної діяльності», що представлена на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.03 – економіка та управління національним господарством, є самостійною, завершеною науковою роботою, в якій викладено та обґрунтовано авторський підхід щодо

формування стратегічних орієнтирів розвитку курортної діяльності в Україні в контексті перспективних завдань соціально-економічної політики.

Отримано нові результати, які вирішують важливе наукове завдання – розроблення теоретико-методологічних основ та практичних рекомендацій з проблем економічного регулювання та посилення соціального спрямування розвитку курортної діяльності в умовах сучасних трансформацій.

За змістом та оформленням дисертація відповідає вимогам пунктів 9, 11, 12, 13 та 14 «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника», затвердженого постановою Кабінету міністрів України від 24 липня 2013 року № 567.

На основі викладеного вище, можна стверджувати, що дисертаційна робота Суботи М.В. за темою «Економічне регулювання і соціальне спрямування розвитку курортної діяльності» є глибоким науковим дослідженням, а її автор заслуговує присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.03 – економіка та управління національним господарством.

Офіційний опонент:

кандидат економічних наук, доцент

доцент кафедри готельно-ресторанної

та курортної справи

Прикарпатського національного

університету ім. В. Стефаника

І.Я. Мендела